

LAUSUNTO KOULUTUSPOLIITTISEN SELONTEON LUONNOKSESTA 8.12.2020

Kouvolan Aikuiskoulutussäätiö sr kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa Koulutuspoliittisen selonteon luonnoksesta. Se on tulevaisuusasiakirja, jossa tarvitaan sekä faktat että näkemys siitä, mitä tavoitellaan koko koulutusjärjestelmän näkökulmasta. Miten se toimii nyt, ja minkälainen tulevaisuusnäky sille on luotava, että tavoitteisiin päästään.

Tällainen kokonaisajattelu ja kokonaiskuvan luominen on tarpeen ajoittain laatia, koska koulutusjärjestelmä on syntynyt jonakin historiallisena aikana, eikä se pysty vastaamaan nopeasti muuttuvaan tulevaisuuteen.

Koulutuspoliittisen selonteon luonnos on rakenteeltaan erittäin sekava. Lähtötilanteen ja toimintaympäristön muutoksen kuvausten pohjalta olisi ollut syytä luoda tulevaisuuden kuva ja tavoitteet mihin koulutusjärjestelmällä ja kullakin koulutusasteella pyritään. Nyt koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät on kuvattu vasta luvussa neljä. Tekstin rakenteessa olisi selkeämmin kuvattava mistä muutostekijöistä tavoitteet on johdettu ja minkälaisia toimenpiteitä on tarkoitus käynnistää, että näihin tavoitteisiin päästään.

Toisen asteen koulutuksen uudistaminen

Kouvolan Aikuiskoulutussäätiön ylläpitämä oppilaitos Aikuiskoulutus Taitaja on toisen asteen ammatillinen oppilaitos, joten tässä lausunnossa keskitytään toisen asteen koulutuksen osuuteen.

Yleistä

Toisen asteen koulutuksesta käytävää keskustelua, samoin kuin koulutuspoliittisen selonteon luonnosta, on tälläkin hallituskaudella leimannut sen painottuminen nuorten koulutukseen. Lukion osalta nuoret ovat suurin kohderyhmä, mutta ammatillisen koulutuksen opiskelijoita 2/3 on aikuisia. Selonteossa esitetyt taustalähtökohdat tai niistä johdetut toimenpiteet eivät kaikilta osin lainkaan koske aikuisopiskelijoita. Siten esimerkiksi käsitys lähiopetuksen riittämättömyydestä perustuu vain pienen opiskelijaryhmän palautteeseen.

Toisen asteen koulutuksen niputtaminen yhdeksi kokonaisuudeksi ei anna arvoa sen paremmin lukion kuin ammatillisen koulutuksenkaan erityispiirteille. Koulutusrakennekaaviossa nämä kaksi ovat samalla tasolla, mutta kummallakin on oma erityistehtävänsä yhteiskunnassa. Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on mm. **kohottaa ja ylläpitää väestön**

ammattillista osaamista, kehittää työ- ja elinkeinoelämää sekä antaa valmiuksia yrittäjyyteen. Nämä eivät saa jäädä laajentuvan oppivelvollisuuden tai jatko-opintokelpoisuuden korostamisen jalkoihin.

Myöskään Yto-aineiden osuutta ei saa nykyisestä lisätä, koska lisäys vähentää ammatillisten opintojen osuutta. Lisäksi yto-aineiden lisääminen todennäköisesti johtaa tutkintojen suorittamisen vähenemiseen, tutkintojen keskeyttämiseen ja vetovoimahaasteiden syvenemiseen. Tämä vaatisi lisääntyvää ohjaus- ja tukipalveluresurssia, joka ei kuitenkaan tuotaisi haluttua tulosta.

Rahoitus

Tavoite rahoituksen ennakoitavuudesta ja pitkänjäteisyydestä edellytyksinä koulutukselle ja tutkimukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi on kannatettava (s. 15). Lisäksi rahoituksen painopiste tulee saada perusrahoitukseen avustusten sijaan. Valtionavustukset olisi syytä kohdentaa vain erillisiin, esimerkiksi hallituskauden strategiaan tavoitteisiin, ei perustoiminnan rahoittamiseen. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää olisi kokonaisuutena yksinkertaistettava, jotta ennustettavuus ja läpinäkyvyys lisääntyisivät.

Jatkuva oppiminen

Kouvolan Aikuiskoulutussäätiö on toiminut jatkuvan oppimisen alalla jo lähes 50 vuotta, ja aikuisten ammatillisen koulutuksen luonne, koulutustarpeet ja kohderyhmä ovat Aikuiskoulutus Taitajalle erittäin tuttuja. Ammatillisen koulutuksen painotus on jo pitkään ollut aikuisten kouluttamisessa, vaikka toista astetta onkin viime vuosina kehitetty vain nuorten koulutuksen näkökulmasta.

Koulutuspoliittinen selonteko ei ota lainkaan kantaa siihen, miten jatkuva koulutus tulisi tulevaisuudessa järjestää. Tämä johtunee siitä, että koulutus-, työ- ja elinkeinopolitiikan kannalta tärkeä aikuiskoulutuksen organisointi on jo käynnistetty, eikä siihen koeta olevan tarvetta puuttua. Kuitenkin aikuiskoulutuksella on yhteiskunnassamme ja erityisesti sen muutoksissa keskeinen merkitys.

Aikuiskoulutus tasa-arvotekijänä

Aikuiskoulutuksella on keskeinen merkitys yhteiskunnallisen tasa-arvon parantamisessa, sillä on mahdollisuus korvata esim. perhetaustan tai muiden lapsuuden ja nuoruuden kehityksen aikana syntyneitä puutteita. Omaehtoiseen aikuiskoulutukseen osallistuvista suurin osa on naisia, mutta yhteiskunnan tukemilla ja mahdollistamilla keinoilla voidaan tavoittaa myös kouluttamattomia miehiä. Myös maahanmuuttajille ammatillinen aikuiskoulutus on tärkeä väylä oppia kieltä ja päästä kiinni työelämään.

Digitalisaatio ja muut modernit toimintatavat lisäävät koulutuksen saavutettavuutta myös sellaisissa osissa maata, joissa sitä ei muuten ole tarjolla. Työpaikalla tapahtuvan oppimisen muodot lisäävät huonon koulutustausta omaavien aikuisten motivaatiota ja kykyä opintojen suorittamiseen.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat tärkeitä osaamisen ja ammatti-identiteetin vahvistamisen välineitä, ja ne antavat mahdollisuuden osaamisen kehittämiseen myös niille, joiden peruskoulutus on jäänyt puutteelliseksi. Nämä tutkinnot tarjoavat usein myös korkeakoulututkinnon suorittaneille mahdollisuuden osaamisensa kehittämiseen.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen merkitys tulisi nähdä yksilön tarpeiden kautta, ei osana koulutusjärjestelmäkuvausta. Yksilö hankkii palveluja omien tarpeidensa mukaan, ei hallinnollisten rakenteiden perusteella. Ammatillisen lisä- ja jatkokoulutuksen roolia ja tulee vahvistaa merkittävästi selonteossa.

Tulevaisuuden kiihtyvässä muutoksen maailmassa aikuiskoulutuksen merkitys ja laajuus tulee entisestään kasvamaan, eikä sitä olisi pitänyt jättää selonteon ulkopuolelle. Jatkuvan oppimisen tarpeet ja muodot ovat niitä, joita tulevaisuus tulee eniten haastamaan.

Kouvolan Aikuiskoulutussäätiö sr
Aikuiskoulutus Taitaja

Leena Kaivola
säätiön asiamies
toimitusjohtaja, rehtori